

A MAGYAR ÁLLAMI FÖLDTANI INTÉZET MÚZEUMA, 1961

Írta: TASNÁDI-KUBACSKA ANDRÁS

A Földtani Intézet Múzeuma elsősorban az országos földtani felvételek tárgyi dokumentációs anyagát őrzi. Feladata lényegében az anyag átvétele, gondozása és raktározása, sőt hosszú időn át a kiállítása volt. Az anyagot régen kialakult módszerek szerint kezelték.

A szakemberek a múlt század múzeumának módszereit — amennyiben az lehetséges volt — tovább fejlesztették ugyan, de századunk közepétől ezt a régi gyökerű rendszert már a teljes mozdulatlanság jellemezte.

A munka ebben az időben a múzeum falain *belül* kezdődött. Az anyag preparálása, meghatároztatása, leltározása és besorolása volt csupán a múzeum feladata, s a szakemberek múzeológiai nézetei hamarosan dogmává váltak. Az anyaggyűjtés szenvedélyé, tömegének túlértékelése pedig múzeumi elvvé lett.

Munkánkat ma nem a múzeum falain belül, hanem *kívül* kezdjük. Tömeges anyaggyűjtés folyik, hogy igen fontos statisztikai értékelésekkel tegyük lehetővé faunák elkülönítését, korok szétválasztását, földtani események részleteinek tisztázását. Egy-két esztendő leforgása alatt százezres példányszámú anyag kerül a kimutatásokba, százezernyi ősmaradvány megy át a szakember munkaasztalán vagy mikroszkópja alatt. Pollenvizsgálat, foraminifera-vizsgálat, a pliocén — pleisztocén gerinces mikrofaunák vizsgálata, a pannon rétegek fúrásanyagának molluszka-vizsgálata, az osztrakodák vizsgálata „önti” őket a gyűjteményekbe.

Értéktelen ez a tömegvizsgálati anyag múzeumi szempontból? Nem. Milliókba kerülő fúrások, drága pénzen fizetett szakemberek és technikusok kellenek hozzá. Fel vagyunk készülve ennek az anyagnak a befogadására? A laboratóriumokban végbemenő elkülönítésre, osztályozásra, a típuspéldányok kiemelésére, a jellemző faunakép anyagának biztosítására, kartotékozására? Nem. Még a kutatók egy része sem akar hallani róla. Az élet, az ipari kutatás kiszolgálása olyan tempót diktál, hogy erre — amint mondják — nem tudnak vállalkozni. A végeláthatatlan sorokban felszínre kerülő ősmaradványok megvizsgált tömege vége-

láthatatlan sorokban süllyed ismét a mélybe, a biztos pusztulás felé, a számon nem tartás felé. Két szóval jellemezhetjük, mégpedig az egész vonalon egyszerre a múzeumi gondok okát: tömegek betörése.

Egyelőre nem tartunk ott, hogy ezen kielégítően segíteni tudnánk. De két-három éve felfigyeltünk rá, az első intézkedéseket megtettük, a továbbiak folyamatban vannak.

Nem mondjuk, hogy a régi rendszer óriási szofizma volt. Magunk is műveltük valamennyien. Történelmi elődünk volt és hibáit látva, a kor követelményeit a régien lemérve vagyunk képesek megérteni az újat. A régi múzeumi anyag, a kilencszázötven éves pompás ősmaradvány-anyaga a mai részletes vizsgálatok fényében egyszerre kezdi bizonyos vonatkozásokban értékét veszíteni.

A mezozóikum terén történő folyamatos nagyarányú vizsgálatok egész muzeológiai gondolkodásmódunkat átállították. Miért? Mert megtanultuk, hogy a múzeumi munka végső elemzésében — amint mondtam — nem idebenn, hanem kint a terepen kezdődik. A gyűjtőpontot közetnél, kővületnél a térképen jelöljük meg. A gyűjtött példány jelzőszámát a térképre ráírjuk. A hely, a gyűjtési pont biztosítása elsőrangú feladattá válik. Alapszelvényeket gyűjtünk s ezek anyagát teljes egészében behozzuk, hogy idehaza statisztikusan kiértékelhető anyagot dolgozhassunk fel. A beérkező anyagnak természetesen nem minden darabja érdemes megőrzésre, de ami belőle a feldolgozáskor perdöntőnek bizonyul, még akkor is, ha centiméterenként különválasztott rétegekből gyűjtötték, elkülönítve kerül fiókba, adatai kartotékon szerepelnek.

A gyökeres változásokat a Mezőzós Konferencia előkészületei indították meg. Múzeumunkban a konferenciára már készen állott a mezőzós közettípus-gyűjtemény, a teljesen megvizsgált közetek pontos adatainak kartotékozásával, BARDOSSY Gy. tervei szerint, a Vegyi- és az Üledékközvetani Laboratórium rendkívüli erőfeszítése nyomán. Az így megkezdett utat azóta tovább folytattuk és a felvételező csoportok ilyen szellemben gyűjtötték tovább a Mecsek, Mátra, Tokaj, Gerecse, Pilis vagy Bakony kőzeteit.

A Mezőzós Konferenciára elkészült 300 ősmaradvány-típuspéldány mintaszerű kiválogatása, irodalmi ellenőrzése, leltározása, faj, kor és lelőhely szerinti kartotékozása. A kongresszus lezajlása után, az Akadémiai Földtani Főbizottság széleskörű munkaterve alapján a Múzeumi Osztály, a Nemzeti Múzeum s az Egyetemi Intézetek tagjainak bevonásával és összefogásával e munka az ország egész anyagára kiterjedt.

Az Országos Őslénytani Típusgyűjtemény felállítása, vagyis az első döntő lépés ezen a téren megtörtént. De vannak még nagy hiányaink. Hiányzik a mikroflóra és mikrofauna típusainak különválasztása, feldolgozása és a központi gyűjtemény számára átadása. Hiányzik még ősnövény-anyagunk típusainak teljes összeállítás.

A múzeumi munka átszervezése nyugodt és céltudatos együttmű-

ködést kíván az Intézet valamennyi osztályával és valamennyi tagjával. Ennek érdekében elkészítettük a múzeumi ügyrendet, amely valamennyiünknek megadja az ehhez szükséges felvilágosításokat. Nemcsak az új anyagok begyűjtéséről és kezeléséről van ebben szó. Együttes munkával a régi anyagból is mindazt ki kell válogatnunk, ami használható. Tárolóhelyre is szükség van, múzeumi butorzat terén is igen nagyok az igényeink.

Néhány adatot szeretnék említeni ezek megvilágítására. Új gyűjteményeink 166 új szekrényben vannak elhelyezve. Közülük a teleptani rész 24 szekrényben, az új közettípus-gyűjtemény 22 szekrényben, a sztratigráfiai gyűjtemény triász anyaga 13 szekrényben, a júra 36 szekrényben és a kréta 30 szekrényben. Ez tette lehetővé, hogy az osztályok raktárait a régi szekrények tömegével szerelhetjük fel.

Elpusztultak leltáraink is, ezért a leltározásra is időt kell szakítanunk. Ez a munka évek óta folyik. Csak a meghatározott anyag kerül leltárkönyvbe, kartotékozásra.

A múzeum átalakításának befejezését 1968-ra tervezzük, amikor a nemzetközi földtani kongresszus Prágában ülésezik és reméljük, hogy a távol külföldről érkező szaktársak minket is meglátogatnak.

Mindez nagy erőfeszítést követel még tőlünk, de bizonyos, hogy néhány évtized múltán ez az erőfeszítés és eredményei a kor tudományos törekvéseit fogják tükrözni és senki nem vetheti majd szemünkre, hogy nem láttuk feladatunk kötelező és izgalmas összefüggéseit.

Tudatában vagyunk, hogy mindez csak olyan speciális múzeumokra és gyűjteményekre vonatkozik — idehaza és külföldön is — mint amilyen például az Állami Földtani Intézet ásványtani, földtani és őslénytani szakmúzeuma és dokumentációs gyűjteménye. Továbbra is más a feladatuk s ezért más módszerekkel is dolgoznak az egyetemi gyűjtemények és a Nemzeti Múzeum országos kiállításokat rendező gyűjteményei.

LE MUSÉE DE L'INSTITUT GÉOLOGIQUE DE HONGRIE, 1961

par

A. TASNÁDI-KUBACSKA

L'auteur donne une aperçu sur les collections du Musée, leurs tâches et sur la modernisation des anciennes méthodes d'entretien des collections. Il relève en particulier qu'en connexion avec les méthodes statistiques de recherches les collections reçoivent une avalanche de matériaux comptant plusieurs centaines de mille échantillons. On a établi la collection nationale des types de roches avec le fichier de leurs données chi-

miques et pétrographiques. On a établi également la collection nationale des types paléontologiques par la révision de plusieurs mille d'échantillons-types. On a relié ce travail à la révision complète des données de la littérature, au registrement sur fiches de l'espèce, de l'âge et de la localité-type, de même qu'à la préparation d'une publication polyglotte de ces données. Les collections récemment réarrangées et établies ont été installées en 166 casiers-armoires de type nouveau. L'accomplissement du réarrangement total du Musée est prévu à 1968.

Enfin, l'auteur souligne que les collections universitaires et les grandes collections nationales ont une tâche, tant à l'échelle nationale qu'à l'échelle internationale, tout à fait différente de celle de la collection spéciale documentaire de notre Institut Géologique.

МУЗЕЙ ВЕНГЕРСКОГО ГЕОЛОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА, 1961 г.

А. ТАШНАДИ-КУБАЧКА

Автор рассматривает коллекции Венгерского Геологического Института, их задачи и модернизацию старых методов обслуживания коллекций. Особо подчеркивает, что в настоящее время в связи с массовыми методами исследования, в коллекции поступает материал, исчисляемый сотнями тысяч. Музей создал национальную коллекцию типов горных пород с картотекой химических и петрографических характеристик пород. Была создана также и национальная типовая коллекция, причем были пересмотрены несолько тысяч экземпляров. Эта работа сочеталась с ревизией полной литературы, с карточной регистрацией вида, возраста, и местонахождения, а также с подготовкой публикации данных на нескольких языках. Вновь систематизированные и вновь созданные коллекции были помещены в 166 ящичных шкафов нового типа. Окончание работ по перестройке музея предусмотрено на 1968 год.

В заключение автор подчеркивает, что университетские и крупные национальные коллекции как в государственном, так и в международном отношениях служат другим целям, чем специальная документационная коллекция Венгерского Геологического Института.

Vegyi laboratórium

